

Náučný chodník k Temným jaskyniam

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Považská Bystrica
Geomorfologická jednotka:	Súľovské vrchy
Geologické jednotky:	jadrové pohorie a vnútrokarpatský flyš
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy
Prístup:	bus Prečín, Zemianska Závada
Východisko:	Prečín, Zemianska Závada, pri cintoríne
Trasa:	Prečín, Zemianska Závada - Malá temná jaskyňa
Dĺžka, prevýšenie:	1,2 km, prevýšenie 120 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	3
Náročnosť:	nenáročná až mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, geovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2020

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Jaskyniarsky klub Strážovské vrchy, Stred 66/61, 017 01 Považská Bystrica, tel. 0905 488 028

Poznámka: Informačné panely náučného chodníka nemajú jednotnú grafickú úpravu, zhodujú sa len konštrukčne.

Upozornenie: Zo zákona o ochrane prírody a krajiny sú všetky jaskyne prírodnými pamiatkami, t. z. sú neprístupné. Osobitnou vyhláškou je v území náučného chodníka verejnosti voľne prístupná len Malá temná jaskyňa a asi 1 km od nej severne ležiaca jaskyňa Humno.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Zemianska Závada. Miestna časť obce Prečín uprostred Súľovských vrchov na samom južnom konci pretiahnutej asi 15 km dlhej vnútrohorskej Súľovskej kotliny asi 8 km juhovýchodne od Považskej Bystrice, resp. 3,5 km južne od centra Prečína v doline Závadského potoka, ľavostranného prítoku Domanižanky. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1429. Obyvatelia sa živili prácou v lese a poľnohospodárstvom. Do roku 1979 bola samostatnou obcou. Jej katastrálne územie s územím vlastnej obce Prečín bezprostredne nesúvisí.

Temné jaskyne. Sústava fluviokrasových jaskýň, tiež označovaných ako Závadské jaskyne, v južnej časti Súľovských vrchov juhovýchodne od Horného Moštenca severne pod vrcholovou oblasťou masívu Skálie (714 m n. m.). Zo zákona sú prírodnými pamiatkami. Sú osobité tým, že nevznikli – ako väčšina jaskýň na Slovensku – vo vápencoch, ale v paleogénnych karbonatických zlepencoch. Podiel vodného toku na ich formovaní dokumentujú evorzné (obrie, krútnavové) hrnce. [Vznikajú vírivou – t. j. evorznu – činnosťou prúdiacej vody unášajúcej drobné úlomky skál.] **Velká temná jaskyňa** dosahuje dĺžku 98 m, **Malá temná jaskyňa** 47 m. Obe majú krasovú výzdobu (stalagmity, stalaktity, sintrové jazierka, sintrové náteky stien tmavých až čiernych odtieňov), sú miestami archeologických (Velká aj paleontologických) nálezov a zimoviskom netopierov. Verejnosti voľne prístupná je len Malá temná jaskyňa (podobne ako asi 1 km od nej severne ležiaca jaskyňa Humno), vstup do Velkej temnej jaskyne je zakázaný.

Prírodná pamiatka Prečínska skalka. Chránené územie v južnej časti Súľovských vrchov južne od Prečína vyhlásené v roku 1994 na ochranu geomorfologicky hodnotného súboru skalných útvarov v oblasti prielomu Domanižanky cez obrubu Súľovskej kotliny budovaných odolnými horninami s výskytom chránených, ohrozených a vzácnych druhov fauny a flóry. Skalné veže, ihly a steny sa vyvinuli v strmom svahu doliny hĺbkovo erodujúcej Domanižanky v mieste tektonického kontaktu (zlomu) paleogénnych súľovských zlepenčov a kriedových tmavosivých a škvrtitých ílovitých vápencov a slieňov krížňanského príkrovu pôsobením selektívnej erózie, zvetrávania a gravitácie. Pamiatka je súčasťou rozsiahleho územia európskeho významu Strážovské vrchy a rovnomenného chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Podskalský Roháč > pozri Náučný chodník popod Skálie

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Strážovské vrchy. Veľkoplošné chránené územie na severozápade Slovenska s členitým areálom zhruba medzi Hričovským Podhradím, Dolnou Porubou a Čavojom vyhlásené v roku 1989 za účelom zabezpečenia ochrany a racionálneho využívania najzachovalejších častí prírodného prostredia Strážovských vrchov a Súľovských vrchov. (Pozn. Do roku 1978 tvorili tieto dnes samostatné geomorfologické celky jeden horopisný celok Strážovské vrchy.) **Strážovské vrchy** sú jadrovým pohorím, budovaným najmä vápencami a dolomitmi subtatranských príkrovov. Granitoidné jadro je odhalené len v malej juhovýchodnej časti pohoria. Od ostatných pohorí Centrálnych Západných Karpát sa líšia v tom, že nemajú ústredný chrbát, ale tvoria ich mozaika vrchov, hrebeňov a chrbtov a kotlín, navzájom prepojených hlbokými dolinami miestami s tiesňavovitými úsekmi. Ich dominantou je Strážov (1 213 m n. m.). **Súľovské vrchy**, budované vnútrokarpatským paleogénom (najmä zlepenkami), kulminujú Veľkým Manínom (891 m n. m.) a je pre ne charakteristický výskyt svojrázneho skalného reliéfu, najmä v obrube rozsiahlej vnútrohorskej Súľovskej kotliny. Prevažnú časť územia CHKO tvorí vrchovinová až hornatinová neosídlená lesná krajina (90 %) s mnohými skalnými útvarmi, zvyšok zaberajú lúky a pasienky v okolí obcí. Pestré prírodné podmienky na relatívne malom území podmienili vývoj cenných rastlinných spoločenstiev ako aj jedinečných typov krajiny. Prevládajúcimi lesnými spoločenstvami sú bučiny a na silno skeletnatých pôdach a skalách sú hojne zastúpené i sutinové lesy či reliktné borovicové lesy. Územie sa vyznačuje bohatou vápencovou flórou so zastúpením teplomilných panónskych druhov, ale aj horských a vysokohorských karpatských druhov. Svojou rozmanitou flórou priťahovalo botanikov už od začiatku 19. storočia (J. L. Holuby, A. Rochel, K. Brancsik, J. Futák, G. Runkovič, E. Fajmonová). Z celkového počtu asi 70 druhov orchideí (vstavačovité) rastúcich na Slovensku sa tu nachádza okolo 40 (hniezdovka hlístová, korálica lesná, kruštík malolistý...). Z hľadiska vývoja karpatskej flóry tu rastú cenné západokarpatské endemity (hmyzovník Holubyho, chrastavec Kitaibelov pravý a i.). CHKO sa zhruba kryje s územím európskeho významu a tiež chráneným vtáčím územím - obe s rovnakým názvom ako CHKO a obe sú súčasťou sústavy Natura 2000.

Názvy informačných panelov

1. Zo Závady do prírody. Náučný chodník k Temným jaskyniam
2. Medzi našimi vrchmi - vyhladka na Veľký Manín
3. Prírodná pamiatka Temné jaskyne

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

